

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 svišve poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para pejit redak ili po pogodbi. — Ne frankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Uzpostava jedinstvene stranke prava u Dalmaciji.

Kako nas u politici nisu nikad vodili osobni porivi, nego obća korist, tako smo uvijek izitali potrebu jedinstvene stranke prava. I u časovima, kad smo navaljivali na razarajuće uplive, na razno i oprečno tumačenje pravaške misli i na još opričnije i nesustavnije djelovanje, i tada smo preporučivali radi narodne koristi, da bi pravaši imali paziti na svoje stranke, na načela, na domovinu, a ne na osobe. Jer domovinska stvar je trajna i sveta, a osobe su prolazne i podvržene slabostima.

Ovaj naš glas je nalazio odziva širom naše domovine, osobito ove naše pokrajine, ali djelu se nije pristupalo iz osobnih ili drugih uzroka. Iz Zagreba nam se na primjer javno poručivalo, da je stvar, koju zagovaramo, dobra, ali da ne navadjamo načina, kako bi se jedinstvo stranke prava dalo uzpostaviti.

A ipak je ovaj cielei posao posve jednostavan. Pravaška načela mogu se oživotvoriti jedino uz postojani, sustavni rad na svakom polju javnoga života. Ovaj rad je po svojoj naravi dvojak: ekspanzivni i intenzivni. Ekspanzivni u koliko ima zadaću da prikupi čim je moguće više sila, čim veće množivo sudjelujućih čimbenika; intenzivni je u koliko sve te sile ima da upravlja k jednom cilju sa najvećom mogućom snagom i sigurnošću. Drugim riečima, širenjem načela stiču se privrženici programa, koji nastoje skupnim svojim radom taj program oživotvoriti. Skupni taj rad proizvodi se u uređenoj stranci obćenitijim zajedničkim djelovanjem u svim javnim poslovima, bilo rušeći što je programu protivno, bilo podižući i braneci što ga pospješava.

Prvu vrst rada ekspanzivnoga stranka prava je dobrim dielom obavila. Ona je odavna najviše i najraširenija hrvatska stranka. Ona je jedina, koja žive i napreduje, dok je bezbroj drugih niko i propalo.

Drugu vrst rada, intenzivnoga, stranka prava je obavila samo u koliko je svojom životnom snagom uništila mnoge druge stranke nesposobne i za to štetne za naš hrvatski život. A kad je svojom jakošću mogla da stupi konačnom rušenju svega, što joj je programu protivno, stranka se razicpala u mnogo manjih skupina.

Svim ovim pravaškim skupinama program je jedan, i premda sve one žele i hoće da za taj program rade, ipak su međusobno razdvojene, a često posve oprečne, neprijateljske jedna drugoj. Po tom njihova radnja se većim dielom među sobom kosi i ostaje bez žudjenog ploda.

Nabrajati uzroke, koji su svemu ovomu trvenju krivi, posve je suvišno, jer činjenice su tu, a pravašima moralo bi biti samo do toga, da, podučeni od prošlosti, uznastoje opet kako mogu doći do toga, da izvrše drugi dio svoga rada, biva da dodju do zajedničkoga djelovanja u svim javnim poslovima.

Cieleo dakle pitanje o uzpostavi jedinstvene stranke prava svadja se na nešto posve jednostavno: nači, to jest ili otvoriti one od neprijatelja naših zatrpane puteve, po kojima može i svaki pravaš častno i ponosno uz svoje drugove rame i rame kretati i vojevati za postignuće zajedničkog cilja.

Taj zatrpani put je ono, što je svim pravašima zajedničko, čega se svi pravaši drže, što ih sve spaja, a to je državotvorna osebnost stranke prava. U stranci prava dakle i u svim njezinim stvarima i u njezinom radu treba da odlučiva ta bitna njezina državotvorna oznaka. Tko je za hrvatsku državu i za nju radi, taj je pravaš, taj podpomaže sve, što jača narod i njegovu odornu i stvarajuću snagu, koji je u opreci sa svim tuđinskim protjevljima i ne može biti u službi njihovih vlada i njihove radnje, taj pomaže svakoga, koji se nalazi u borbi sa vlastodržcima radi hrvatske stvari, taj se opire svemu, što narodne redove razdvaja.

Svi oni, koji se drže zemelja državotvornoga stranke prava, lasno se mogu snaći, sla-

gati i zajednički raditi, jer tu ne odlučuje zvanje, stališ, sposobnosti, nuzgredni nazori, nego cilj: Hrvatska. U ovom cilju možemo se svi složiti. Svi možemo sačiniti jednu jedinstvenu vojsku na obranu domovine, jer će naš sve spajati stvar, koja je svima obća, a ne će nas deliti osobe i osobna stajališta.

Uzpostaviti slogu i jedinstvo stranke prava kušalo se više puta, ali uvijek uzalud, jer se uvijek vodile razpre o osobama, o njihovoj većoj ili manjoj krivnji, o njihovim više ili manje opravdanim nazorima.

Poči tim putem pogibeljno je i za to treba da ga se čuvamo.

U Dalmaciji je ozbiljan pokret, da se slože svi pravaši. Ima već četiri mjeseca, da se o tome ozbiljno radi. Bez buke, bez vike, bez svega onoga, što bi moglo ometi trižno i ozbiljno razmišljanje i zaključivanje, uradilo se toliko, da možemo javiti radostnu viest, kako će polovicom dođućeg mjeseca biti skupština svih pravaša Dalmacije.

O nješto skupštine, o potankostima ne možemo još pisati, ali možemo javiti već toliko, da je sve, što je potrebno, pripravno i da će to biti jedna od najvećanstvenijih skupština stranke prava.

Prema tomu možemo već sada izjaviti, da je uzpostava jedinstvene stranke prava u Dalmaciji posve osigurana, i da će njezina organizacija biti čvrsta i trajna, jer su joj postavljene temelji neoborivi.

Dogovori vodili su se uvijek bez osobnosti, bez strasti, hladno i trižemeno, u granicama načela i shodnosti. Prema tomu izradjen je i nacrt organizatornog ustava, po kojemu će poslove stranke voditi svi pravaši zbornu i dogovorno prema parlamentarnim pučkim načelima. Stranci će biti postavljena na čelo uprava, izabrana od ciele pravaške Dalmacije. Organizacija bit će posve samostalna, dakle nezavisna od svih obstojećih pravaških organizacija izvan pokrajine.

Proti ovom pokretu podiže se po gdjekoji glas, kao onaj u „Hrvatskom Pravu“, ali sigurni smo, da takovi glasovi nisu plod ozbiljnog, rodoljubnog razmišljanja, nego strasti ili povriedjene osobne osjetljivosti. A toga se svega treba čuvati, jer hoćemo li ozbiljne organizacije, valja da za nju i radimo iz ljubavi za stvar, a ne da ju rušimo iz nečistih drugotnih razloga.

Svi pravaši učestnici skupštine, stalni smo, biti će prodahnuti ozbiljnošću i ljubavi, pa će viećati kako im ta ljubav i ozbiljnost nalaže, sigurni da tako vrše svoju dužnost i da odgovaraju ozbiljnosti časa, u kojem se naša domovina nalazi.

A oni, koji bi htjeli i u ovom času širiti nesuglasice i stvarati nove razdore, uvidit će, da su u Dalmaciji prestala za to vremena.

Izborni kotari

u izbornoj reformi Zemaljskog Odbora.

U izbornoj reformi za pokrajinski sabor, što ju je Zemaljski Odbor izradio, ukunuta je, kako je već poznato, kurija trgovačko-obrtničkih komora, a ostaju tri kurije: veleopreznika, gradova i vanjskih obćina. Prva bi imala 7 zastupnika, druga 11, a treća 32 zastupnika. U sve 50 zastupnika. Prama zadnjemu popisu pućanstva od god. 1900. pridodali smo broj stanovnika, što ih ima svaki izborni kotar. Veleopreznici u zadarskom izbornom kotaru imali bi birati zajednički 3 zastupnika, a u splitskom 2 zastupnika. Svi su ostali kotari unoinominatni, t. j. svaki ima birati po jednoga zastupnika. Zadar i Split birat će po dva zastupnika, ali tako da će svaki od ovih dvaju gradova biti teritorijalno razdijeljen na dva izborna kotara. Izborni kotari podijeljeni su ovako:

I. Veleporeznici:

1. Zadarskog izbornog kotara, koji obuhvaća obćine kotarskih poglavarstva: Zadar, Benkovac, Knin, Šibenik i obćinu vrlučku kotarskog poglavarstva sinjskog, sa 228.939 stanovnika;

2. Splitskog izbornog kotara, koji obuhvaća obćine kotarskih poglavarstva: Split, Imotski, Supetar, Hvar, Makarska, Metković i sinjsku obćinu istoimenog kotar. poglavarstva, sa 259.458 stanovnika;

3. Dubrovačkog izbornog kotara, koji obuhvaća obćine kotarskih poglavarstva: Dubrovnik i Korčula, sa 68.291 stanovnik;

4. Kotorskog izbornog kotara, koji obuhvaća obćine kotarskih poglavarstva: kotorskog sa 37.096 stanovnika.

II. Gradovi:

1. Zadar I. kotar } sa 13.016 stanovnika;
2. Zadar II. kotar }

3. Dubrovnik sa 8437 stanovnika;
4. Makarska sa 1805 stanovnika;

5. Šibenik sa 10.072 stanovnika;
6. Split I. kotar: grad i predgradja Lučac i Manuš sa 10.019 stanovnika;

7. Split II. kotar: predgradja Veli Varoš i Dobri sa 7099 stanovnika;

8. Trogir sa 3420 stanovnika;
9. Hvar i Starigrad sa 5258 stanovnika;

10. Korčula i Orebić sa 2654 stanovnika;
11. Kotar, Budva, Ercegnovi i Perast sa 6733 stanovnika.

III. Vanjske obćine:

1. Rab, Pag i Silba sa 15.893 stanovnika;
2. Zadar bez grada i Sali sa 25.917 stanovnika;

3. Biograd, Nin i Novigrad sa 20.496 stanovnika;

4. Benkovac sa 14.100 stanovnika;

5. Obrovac sa 14.332 "

6. Kistanje sa 10.049 "

7. Tiesno, Vodice i Zlarin sa 15.933 stanovnika;

8. Skradin i Promina sa 16.075 stanovnika;

9. Šibenik bez grada sa 14.675 "

10. Knin sa 14.675 stanovnika;

11. Drušić sa 23.336 "

12. Vrljika sa 13.235 "

13. Trogir bez grada i Novi kod Trogira sa 16.869 stanovnika;

14. Muć, Lećevica i Kaštel Lukšić sa 17.463 stanovnika;

15. Odlomci obćine sinjske na lijevoj obali rieke Cetine: Sinj, Podvaroš, Biško, Brnaze, Radošić, Dolac Donji, Dolac Gornji, Glavice, Hrvati, Karakašice, Koprivno, Košute, Krušvar, Ercegovci, Lučane, Potravlje, Prisoje, Kraj, Satrić, Ličane, Srijane, Sušci, Trnubi, Turjake i Vojnici sa 21.816 stanovnika;

16. Odlomci obćine sinjske na desnoj obali rieke Cetine: Otok, Bajagić, Bitelić Donji, Bitelić Gornji, Budimir, Čaporice, Dabar, Gala, Gljeve, Grab, Kamensko, Obrovac, Ruda, Strizipre, Tjariće, Udovičić, Ugljane, Vedrine, Velić, Voštane, Vrpolje i Vućipolje sa 18.852 stanovnika;

17. Split bez grada i predgradja, Klis, Šolta i Kaštel Sućurac sa 18.852 stanovnika;

18. Supetar, Milna, Sutivan i Nerežišće sa 12.692 stanovnika;

19. Bol, Postire, Pučišće i Selca sa 11.716 stanovnika;

20. Hvar bez grada, Bogomolje, Jelsa, Starigrad bez grada, Sućuraj i Vrboska sa 12.833 stanovnika;

21. Vis i Komiža sa 15.108 stanovnika;

22. Korčula bez grada, Blato, Velaluka i Lastovo sa 16.593 stanovnika;

23. Omiš sa 15.108 stanovnika;

24. Odlomci obćine imotske: Imotski, Glavina, Krstacije, Podbablje, Poljica, Proložac, Raščane, Runović-Podosoje, Slivno, Vinjani i Župa sa 19.391 stanovnik;

25. Odlomci obćine imotske: Lovreć, Aržano, Biorine, Cista, Dobranje, Grabovac, Lorkvičić, Medovdolac, Postranje, Ričice, Studenci, Svib i Zagvozdo sa 17.446 stanovnika;

26. Makarska i Gornje Primorje sa 11.235 stanovnika;

27. Vrgorac i Opuzen sa 19.862 stanovnika;

28. Metković, Orebić, Trpanj, Kuna i Janjina sa 13.437 stanovnika;

29. Ston, Lopud, Mljet, Rieka, Šipan, Slano i Zaton sa 13.521 stanovnik;

30. Dubrovnik bez grada i Cavtat sa 15.458 stanovnika;

31. Kotar bez grada, Dobrota, Ercegnovi bez grada, Perast bez grada i Risan sa 15.458 stanovnika;

32. Budva bez grada, Grbalj, Krtole, Lastva, Luštica, Muo, Paštrović, Prčanj, Stolivo, Tivat i Spič sa 15.699 stanovnika.

Poljaci i Rusini.

Krvavi događaj u Lavovu, kojemu je pao žrtvom galički namjestnik, izaziva pažnje vascelog slavenskog svjeta. Pažnja ta je i za nas Hrvate izdašna, ali veoma bolna, jer nas upućuje na razmatranje narodno-političkih razmrica između dva slavenska plemena, koja od mnogo stoljeća žive u istom državnom kućanstvu.

Ova pojava bratske mržnje nije na žalost među Slavenima riedka, te ih kao crna avet prati već od prvih početaka njihova nastupa u kulturno-političkoj historiji, sad u jačoj sad u slabijoj mjeri, ali uvijek na uštrb njihovih uzajamnih i obćih slavenskih interesa.

Na najstarijem dielu nekadanje slavne kraljevine Poljske zaoštrio se sada veoma ozbiljno sukob između Rusina i Poljaka.

Uzroci tog sukoba sežu daleko, ali su posve razumljivi, te su prirodno morali uroditi posljedicama, koje su nastupile.

Prije pol vieka nije se zapravo uobće ni znalo, da u Austriji žive Rusini. Bijahu oni skroz bezpravna gromada naroda, izručena na milost i nemilost gospodstvu Poljaka. Ovaj položaj zauzimali su Rusini u kraljevstvu poljskom, te se nj pod austrijskim gospodstvom nije nimalo bio promienio sve do prije dva-tri decenija. Kulturno i materijalno siromašnim Rusinima nije uobće bilo moguće, da kraj nacionalno i ekonomski jakog i mnogobrojnog feudalnog plemstva poljskog dadu ikakov znak svoje narodno-političke individualnosti. Austrija sama je dapače do u najnovije vrieme krijepekno podpirala nadmoć Poljaka i njihove političke intencije u Galiciji, s jedne strane za to, jer je poljska aristokracija imala znatan upliv kod dinastije i jer su Poljaci radi svoje osebnoga politike podpirali svaku austrijsku vladu, a s druge strane za to, jer Austrija nije imala razloga da ikako pogoduje Rusinima, koji preko granice imadu čitave milijune jednokrve, a još viša polukrvne braće.

Rusini počeli su se u Austriji buditi narodnim životom tek god. 1848. Nu taj proces razvijao se je veoma sporo, jer su oni uvijek kao što i danas imali veoma malo inteligencije. Njihovu aristokraciju znali su Poljaci privesti na svoju stranu, te su ju posvema popoljaciili. Razvitkom ustavnih prava raslo je i narodno osvješćenje Rusina, a pioniri su im kraj čestitog svećenstva bili uvijek najpretežnijim dielom sami djaci. Ovi su se kasnije najradje posvećivali činovničkom stališu, a gradjanskog stališa nemaju Rusini ni danas. Većina naroda siromašna je raja. Malo je narodā, kod kojih djaci igraju u političkom i kulturnom životu tako važnu i odlučujuću ulogu, kao kod Rusina. To i jest uzrok, što je temeljna crta rusinske politike okorjeli radikalizam i pjesničko oduševljenje. Kad čovjek upozna burni život i pozitivan rad rusinskih djaka, počev od viših razreda srednjih skola sve do absolviranja sveučilišta, i nehotice mora da pred tako trieznom nadobudnom omladinom skine kapu.

U habsburškoj monarkiji ima oko 4 milijuna Rusina. Oni žive s obje strane Karpata. Najviše ih je u Galiciji, koja između svojih 7.300.000 stanovnika, broji oko 3 milijuna Rusina, dakle više od 40%. Uzgredno valja primjetiti, da u Bukovini žive oko 270.000, a u Magjarskoj oko 380.000 Rusina, nu potonji su kraj magjarskizacije u narodnom pogledu najviše zaostali. Rusini su najvećim dielom grčko-katoličke vjere, a manjina su što pokatoličeni, što ostali u vjeri svojih otaca: pravoslavci. Rusini su inteligentan narod, jakog uzrasta, susretljive i živahne čudi.

U tom se pogledu, kako sam smao imao prilike da opažam u Galiciji i Rusiji, znatno razlikuju od Bielo- ili Velikorusa (Moskovita),

isto kao što im je i jezik različit. Za nas je Hrvate rusinoko ili matorusko narječje mnogo laglje razumljivo, nego belorusko, a i obratno: Matorusi nas bolje razume, nego Belorusi. Rusini su veoma učtivi, ali zatvoreni, vjeri su svojoj iskreno odani, goje osobit pijetet prema mrtvima, a vjerno čuvaju svoje slavenske običaje u obiteljskom životu. Sa Poljacima dijele isti udes glede osiromašivanja, jer ih sve više izrabljuju Židovi, a seljački narod naginje rado piću, te voli razkošno življenje. Pravi pojam o tom stiče se samo proučavanjem odnošaja na licu mjesta.

Rusini ne sačinjavaju jednu kompaktnu narodnu vojsku, nego se dijele u više stranaka, a ta okolnost pogodavala je također suprotnosti Poljaka. Naziv „Rusini“ svakako je proizvod novijeg vremena, koji je Austrija imala razloga, da osobito promiče. Narod sam naziva sebe Kušnjacima, a velikim dijelom naroprosto Rusima. Ime „Rus“ propagirala je prva rusinska politička stranka, naime Staro-Rusini, koji su otvoreni rusofili, te se smatraju dijelom ruskog naroda, zabacujući i poseban rusinski jezik. Njihovi su privrženici i danas svi pravoslavni Rusini. Protiv te stranke borila se je u početku narodnog pokreta stranka Ukrajinaca, koja je smatrala Rusine dijelom Malo-Rusa, prihvaćujući njihov jezik kao literarni, koji ima opet da uzkrse matorusku književnost. Ovoj stranci pripadali su široki slojevi seljačkog naroda, na kad se ova stranka odvise dala teorizirati po Poljacima, porodila se radikalna ukrajinska stranka, koja se prozvala mlado-rusinskom, te se ovoj imadu pripisati svi uspjesi Rusina u Galiciji. Ova je stranka povukla za sobom svu inteligenciju i seljake, te sastoji od dvie frakcije, od kojih jedna ima više nacionalni, a druga više agrarnopolitički značaj. U obim strankama igraju opet djaci najvažniju ulogu, a kako su oni u doticaju sa ruskim kolegama preko granice, nosi im političko djelovanje prilično obilježje terorizma i revolucionarnstva. Predugo traje otačbeničkoj omladini proces normalne evolucije, pa traži preokret naprećak. Iz te škole izašao je i politički atentator djak Siczyński, u čije namjere je njegova rođena majka bila upućena, — jedan pojav, koji sjeća na starovinska vremena.

Usljed ove ozbiljne opomene bit će Austrija prisiljena, da galicijskim odnošajima posveti veću pažnju i da svoju ondješnju politiku skrene na druge puteve. Pogoditi u tom pogledu pravi najpovoljniji pravac doista je težak problem, jer treba oslabiti historički položaj kulturno i ekonomski jačih Poljaka, koji su od pamtiveka temeljem državnog prava zemljom dominirali, a izdašnim koncesijama pogodivati slabom rusinskom narodu. Za austrijsku politiku prvi je ekspedijens vrlo škaklivi, a drugi malo probitačan, jer i ako se danas galicijski Rusini smatraju separatističkim Ukrajinacima, oni su ipak Rusi, koji za granicom imadu moćno zaledje, pa zvalo se ovo malo-ili velikorusko; rusko je svakako, a u tom grnu leži zec.

K jugoslavenskom pitanju, koji traži svoje rješenje, dolazi za monarkiju i sjevero-istočno slavensko, oba na opasnim granicama, gdje se ukrštavaju interesi stranih država. Hrvati strpljivo čekaju rješenje, jer im gore, nego što je danas, budućnost ne može donieti, a glede Sjevera žele, da bratoubilački rat što prije svedu.

P—ć.

HRVATI I HRVATICE!

pozovite družbu sv. Ćirila i Metoda

Dru. FILIPU SMOLČIĆU

pred njegovim odlaskom iz Šibenika u Dubrovnik.

Kô kad sunce zadje tmaste za oblake

Pa najnošću sva se narav zaestre nima,

Vapeć životvorne svietle njegove trake,

Bez kojih krasote ni života nema;

Tako i Šibenik, — sve što u njemu čuti

Najnošću, zalobom sada se pokriva,

Kad tebe, doktore, sudbe poziv kruti

Sa ovog na drugo žalo preseljiva.

Tko da nadoknadi biserje tvog duha,

Aleuje tvoj uma, zlato srca tvoja? —

Obvijen nimbusom ljubavi i časti

Ideš nam, Filipu, . . . sudbina je gluha!

Ali znaš, — ta ljubav ima toliko vlasti,

Da će vratiti sebi miljenika svoga.

Šibenik, 25. IV. 1908.

DINKO SIROVICA, u ime svih prijatelja.

Pravedan ili krivac.

(23) Silka iz sadašnjosti od A. V.

Radujević je bio spašen.

Zoričić odluci s toga da ponovno podje do

tvrdokornog Radujevića i da pomoću ovog istinitog

dokaza slomi njegov prkosni odpor, a da mu

Dioba obćinskih dobara.

IV.

Predlog ili bolje želje kneza Borella, da se uzakoni zakon, kako bi podjeljena obćinska dobra mogao obćinar nesmetano obradivati i kako mu ih nitko, pa ni kamatnik ne bi mogao nikada oduzeti, mislimo, da mora naići na obće odobranje. Evo kako g. knez to razlaže:

„No najvažnija je stvar pri diobi obćinskih dobara, da dionik može nesmetano i bez bojazni poboljšavati svoj dio, te ne će morati strepiti, da mu tko god dio otme radi duga ili štogod slična; ali bi se istodobno morala zapriječiti svaka dobrovoljna prodaja, pa i u slučaju, kad bi htio dionik da se seli, što kod nas nije riedki slučaj, a pri tome da ostavi obitelj u najvećoj biedi i potrebi, te je obćina primorana da ju hrani. Da se to zapričeti, morao bi pripadajući dio da bude svojinom cele obitelji, a ne pojedinih članova iste. To bi bilo slično „fideicommissa“, te bi dotični dio bio za uvijek prost od tereta.

A kad bi svak znao, da mu nitko na nijedan način ne može da dirne u dio, to bi rado na tom dielu radio i pretvorio bi ga u malo godina u hambar blagostanja. Uredio bi voćnjak, vinograd, oranicu itd., a s tim bi se podiglo i blagostanje našeg naroda.“

Kako smo jur rekli u prošlom članku, obćom diobom obćinskih dobara obćina bi izgubila travarinu, koja nije baš nezatna za uke naše obćine, jer sačinjavaju veći dio njezinih prihoda. Da se to ne dogodi g. Borelli predlaže sljedeće:

„Budući bi obćina izgubila travarinom znatan dio prihoda, to bi dioničari morali plaćati na dio permanentni godišnji najam, da se obćini nadoknadi dio gubitka prihoda, koji bi nastao diobom obćinskih dobara. Permanentni najam imao bi se odrediti po hektaru, a morao bi biti nešto veći od zadnje travarine.

Ta prava i dužnosti dioničara imala bi se popisati u zemljišniku.“

Da bi se pako obćom diobom uvela ravnopravnost među obćinare, a pomoglo donekle i financijsko stanje naših obćina, podpomoglo gospodarski napredak pokrajine i umanjilo izselvanje, vidi se po sljedećem razlaganju g. kneza:

„Dioba bi se morala obaviti zdricebanjem. Samo bi sud smio razsuditi, ako je tko god slučajno izgubio pravo na svoj dio, a tad bi dio bio povraćen obćini, koja bi ga morala neodvlačno — a da ne izcerpi nikakve koristi iz njega — da preda novoj kakvoj obitelji u odlomku. Isti bi postupak vrijedio, kad bi netko ostao bez potomaka. Svaki bi pojedini odlomak morao se opet dieliti u više dielova, razmjerno prama broju pućanstva, da bi nove nastajuće obitelji mogle da dobiju u odlomku svoj dio. Tim bi se donekle pripomoglo, da se odstrani siromaštvo i nevolja, što je na teret obćina.

Svi porezni tereti išli bi na teret obćinara, koji uživaju obćinsko dobro (po §. 72. obć. zak.), dočim bi nadoknadjenje travarine bio najam.

Po tom bi i obćinski i pokrajinski zajmovi osnivali se samo na porezu.

Obćinski dio pripada uvijek najstarijemu, a kad ovaj umre, a nema mužkog poroda da ga nasledi, to pripada najstarijem bratu i najstarijem sinu ovoga itd., a ako nema nikoga svoga iz mužkoga koljena baštinstvo pripada obćini, koja ga mora ustupiti novoj obitelji. A

uspjeh bude uspješniji, povede sobom i kćerku Leposavu.

„Danas ćeš viditi svog dobrog oca, svog nevinog oca. Ti sama moraš mi pomoći, da s njega skinemo pritisak krivnje, koju je sam sebi i svojom voljom napratio.“

Radujevića dade Zoričić dozvolom iztražnog sudca dovesti u svoju pisarnu, a Leposavu smjestio je već prije toga u pokrajnu sobu, da mu bude u odlučnome času pri ruci.

Okrivljenik bio je sasvim oslabljen usljed dugotrajnog utamienjenja, a i radi nezvjestnosti kako će se svršiti njegova iztraža radi neistinitog njegovog priznanja.

Pogledao je uplašeno Zoričića kada je stupio u sobu, Zoričić mu prijatno namigne, da dođe bliže k njemu, te pruži mu ruku, ponudi mu da sjedne blizu kod njega.

„Sto hoćeš sa mnom?“

„Čitaj ovo“, pri tome položi Zoričić izpravu Vetterinovu na stol.

„Kakovo je to pismo?“

„Čitaj samo!“

Radujević je počeo čitati. Postajao je sve to uzbuđeniji. Rumenilo obasu njegovo blijede lice, za čas opet pobiljeđi, a na čelu pojave mu se krupne kaplje znoja. Ne podigne pogleda sa spisa, niti da bi rieči progovorio. Pročitao je spis do

imade li među onima, koji se natječu za dio koja ženka iz roda pokojnika, to ona ima prednost pred drugima. Imade li više ženskih to bi prednost pripala starijoj.

Jedino u slučaju jednog podhvata n. pr. podignuća jedne tvornice, škole ili rudnika itd. može dioničar, utokom na zemaljski odbor, da godišnjim novčanim najmom pogodbu za se i za mužko koljeno odstupa zemljište dotičnom poduzeću, koje se ima osnovati. U slučaju da dotični dioničar umre, postupa se kao u gornavedenom slučaju. Pri sklapanju najma, uz dozvolu zem. Odbora, mora da sudjeluje obćina i sud. Kad najam prestane, posjed dolazi opet u ruke dioničara.

Kad bi sve vlasti dozvolile prodaju cijelog diela, ili samo jednoga odsjeka, mora da bude netaknuta glavnicu vinkulirana, a dioničar bi imao pravo na same kamate, a tako i nasljedstvo. A ako bi slučajno bilo drugih diela na raspolaganje, mogao bi se dati jedan dio dotičnome, a kamati prodatelj diela prešli bi u korist odlomka u predračun.

Obćinar je svaki onaj, koji plaća porez u dotičnom odlomku ili tko stanuje u njemu (po §. 72. obć. zak.), a taj ima kao obćinar pravo na dio. Ako jedan obćinar plaća porez u više odlomaka, on ipak nema pravo, nego na sami dio u odlomku gdje stanuje. U slučaju da je u kojem drugom odlomku namješten jedan kmet, koji dotičnome gospodaru pripada, gospodar postupa s ovim po §. 72.

Ako bi slučajno pod jednim krovom stajalo više obitelji, kako to kod nas biva, da živu do 70 zajedno, to se ne bi tu moglo po dimnjacima dieliti, već bi svakome mužkarcu, koji je navršio 24. godinu, ili udovi sa maloljetnim sinovima morao da pripadne jedan dio.

Pravo na dio imade i svaki obćinar, koji je odsutan. Njegov se dio mora poštediti, dok se ne povрати, ili dok se ne dokaže, da je umro, ili da je tamo stekao sredstva za život i da se ne će više povratiti.

Dioba bi morala alfabetiskim redom odlomaka slediti. Ako se u jednom dielu n. pr. braća podiele, obćina će ih priznati svih zajedno, dočim će stariji plaćati danak, a drugi će njemu doprinieti svoj dio.“

U ova četiri naša članka, koja napisasmo u najboljoj namjeri, našim čitaocima predočili smo, kako predsjednik našeg pokrajinskog poljodjeljskog vieća misli da se rieši po našu pokrajinu jedno važno i dosta zamašno pitanje. Ali mislimo, da g. Borelli ne će pri ovome ostati, već da će se po položaju, što ga zauzimlje, naprama odgovornosti, što na njega radi toga položaja baš pada, sve ovo i oživotvoriti. S ovog razloga mi svi, pa i narodno zastupstvo moramo ga u njegovoj plemenitoj namjeri podponagati, kako bi se prama potrebama našega naroda riešilo jedno od zamašnih pitanja smjerajuće na podignuće našeg narodnog blagostanja.

Bilo u sto dobrih časa!

V. B.

Viesti.

Čestit Uzkrz nazivljemo braći pravoslavcima, koji ga sutra slave!

„Hrvatska Čitaonica“ Dru. Filipu Smolčiću. Prije odlaska ovog odličnog rodoljuba, ovog vrlig liečnika, ovog dobrog prijatelja, ovog obćeobljubljenog čovjeka iz Šibenika u Dubrovnik, „Hrvatska Čitaonica“, kojoj je on bio visegodišnji pred-jednik, počastila ga je u četvrtak večer skupnom počastnom večerom u

dvorani „Hrvatskog Sokola“. Večeri je učestvovalo preko šestdeset članova, a uz ove bilo je tu i odličnih gospodja i gospodjica. Preko ciele tu i odličnih gospodja je orkestar „Šibenske glazbe“, večere svirao u najfamiliarnijem skladu i

Večera je protekla u najfamiliarnijem skladu i veselju, a kod šampanjca zaredaše zdravice. Prvi je Dr. Smolčić, njegovoj plemenitoj go-podji i cijeloj Smolčićevoj porodici nazdravio predsjednik Čitaonice Dr. Drinković. Ganut iztakao je krasnim riečima sve, što je Šibeniku bio Dr. Smolčić i što Šibenik njime gubi. Ocrtao je sve njegove riedke vrline i sposobnosti, po kojima je Dr. Smolčić zbilja osobito privlačiva, simpatična pojava, po kojima je Dr. Smolčić stekao ljubav i štovanje cijelog bez razlike građanstva. Ta ljubav građanstva šibenskog, medj kojim je Dr. Smolčić proveo najljepše godine svoga vjeka, jednako privržen i sklon koliko prama gospodi, toliko prama težaku, uzdržat će u Šibeniku uvijek živu i svježu njegovu miju uspomenu. Nazdravica Dr. Drinkovića bila je ne samo istinski izjev prijateljskog srca, nego i tumač osjećaja svih prisutnih i svih onih, koji poznavaju Dr. F. Smolčića. — Za Dr. Drinkovićem govorio je zanosno načelnik Dr. Krstelj, drug Smolčićev iz mladih dana. Njegova nazdravica bila je prava apoteoza. Iz dubine svog srca iznio je Dr. Krstelj sve što osjeća za prijatelja, druga, rodoljuba i značajnika, koji je u svakoj zgodi, gdje se radilo za hrvatstvo i poštenje, bio pun zanosa i samopriegora na biljezi prvi medj prvima, a svojim imenom, svojim karakterom uvijek najbolje jamstvo, da je na strani, gdje se on nalazi, istina, pravica, poštenje i nesebično rodoljublje. Gubitak takova čovjeka, takove pojave, za Šibenik je nesreća. Dr. Smolčiću teško da se sadje zamjenika, jer su takovi ljudi, osobito danas, riedki. Šibenik ga ne će zaboraviti, imajuć ga sveder na pameti, željet će neprestano da bude njemu, njegovoj plemenitoj gospodji, njegovoj miju dječici uvijek dobro i da se opet povрати u onaj Šibenik, koji ga obćenito ljubi i štuje i koji duboko žali njegov neodklonivi odlazak.

Preko ove nazdravice nije bilo oka, koje nije bilo orošeno suzom ganuća. — Malo zatim zahvalio se svećar Dr. Smolčić predgovornicima, očito potresen i tronut. Reče, da tolike pažnje i hvale on nije zaslužio, da je on samo vršio, koliko je mogao bolje svoje dužnosti čovjeka, liečnika i patriote, a to upravo potaknut ljubavlju prama zvanju, prama narodu i prama gradu Šibeniku, u kojem je proveo svoje djetinstvo, u kojem su svjetlost dana ugledala njegova djeca, i u kojem je proveo najljepši dio svoga vjeka. Ako se od Šibenika dieli, to znači, da će ljubav prama Šibeniku, s kojim ga spajaju tolike sladke veze i uspomena, bi u njemu sve jača i svetlija, i da će ostati i nadalje i daleko od Šibenika — Šibeniku najbliži, cijelim srcem šbenčanac. — Još mu nazdraviše: Dr. Poduje krasno, jezgrovito, izučito rodoljublje Dr. Smolčića, i vodja „Sokola“, Vladimir Kulić na ime sokolske čete i „Sokola“, kojem je Dr. Smolčić bio prvim predsjednikom u ono doba, kad je u Šibeniku još vladala sila i samovolja na zalor svakog razvika plemenitih rodoljubnih podhvata i širenja prave hrvatske svietle, izlakao je ljubav Dr. Smolčića prama narodu, njegovu nesebičnost, njegovu prijaznost i susretljivost prama malome puku, kojemu je kao liečnik otrao mnogu gorku suzu. Zašli i on pri koncu, da Šibenik bude usrećen povratkom Dr. Smolčića, jer su takovi Šibeniku potrebni, jer se takovi ne mogu pregoriti. — Palo je još mnogo izljeva ljubavi i štovanja

kraja ne trenu okom, te se je moglo opaziti, da nije stvorio nikakovu odluku.

„Dakle, što veliš na ovo Radujeviću?“

Odvratio je pogled sa spisa, zureći nepomično u Zoričića, ne progovorio ni rieči.

„Može li još tko na svietu više posumnjati na tebe?“ — upitao ga je Zoričić.

Silna bijaše borba, koju je Radujević sam sobom vodio, jer se čutio pobjeđenim, a k tome nije bio u stanju da opereče laž, koju je dao uvrtiti u zapisnik, po čemu je postao krivcem. Trebalo je sada upotrebiti svu lukavost i razornužati njegovu tvrdokornost. S toga Zoričić pristupi pokrajnim vratima, te ih otvorio:

„Leposavu, mili oca, da postane opet pošten čovjek. Reci mu ti, da je njegova čast spašena i da on nije on, što hoće da na silu bude, da nije ubojica tvoje majke, niti da je igda takav bio!“

Radujević skoči sa stolice.

Leposava poleti u njegov naručaj, glasno jecajući: „Oče, mili moj oče!“

Zoričić pristupi Radujeviću, te ga potrese za rame.

„Čovječe, reci, hoćeš li još da duže ostaneš umišljeni ubojica? Možeš li naprama svome djetetu i nadalje uzdržati tu laž?“

Radujevićev prkos bi slomljen, njegove sile ga izdadoše i kao omamljen pruži se na mekolost, te vikne:

„Ne, ne, nisam ubojica!“

Leposava objami rukama svog oca, glasno plačući, ali ovaj plač bijaše plač radosti, i Radujević plakao je zajedno sa svojim djetetom.

Iztražni sudac pozvan po Zoričiću primi Radujevića na zapisnik, gdje ovaj izjavi, da ga je strah za izgubljenom časti narajala u zavojsnosti i da se priznao ubojicom, samo da se čim prvo rieši života, za koji nije više mario.

Poslije kratkog vremena bude Radujević riešen od obtužbe, a njegovi sugrađani pokajav se što su ga u njegovoj nevolji prezirali, natjecali se, da oslobođenog Radujevića dočekaju, izkazujući mu neograničeno poštovanje radi njegovog nevino pretrpljenog poniženja, a time su popravili svoju pogriješku, kojom su uvredili kruto svog iskrenog sugrađanina.

Radujević je poslije toga dogodaja ostao samo toliko vremena još u „*“, da uređi zaostale poslove, a za tim napustio svoju trgovinu, unovio je sve svoje imanje i preselio se u Česku, gdje i sada još živi zadovoljan u krugu svoje unučadi, uzgajajući ih po onoj rečenici:

„Najveće blago ovog svietja je radinost, pošten glas i neokaljana čast.“

(K o n a c.)

prama nezaboravnome Dr. Smolčiću, koji je ganut na koncu, u kasnu noć, pri razstanku, smogao samo još toliko snage, da se svima srdačno zahvali, i da zamoli sve prisutne, da ga ne zaborave, kao što ne će za stalno ni on njih, ni cieti njemu toliko mili Šibenku. — Svi, koji su bili za večerom, odpratile su tim Dr. Smolčiću, njegovu odličnu gospodju i sina mu Iva, do stana, pred vratima kojega kliknuše mu više puta urrebesno „Živio Dr. Smolčić! Živjela njegova plemenita gospodja!“

Nezaboravna će ostat ta večera, jer priredjena u počast čovjeku, koji u Šibeniku ostavlja najbolju uspomenu i kojega u Dubrovnik prate blagoslovi i uzdisaji cijelog šibenskog građanstva. Pred tim odlaskom i „Hrvatska Rieč“ Dr. Filipu Smolčiću želi svako dobro, svaku sreću njemu i njegovoj čestitoj obitelji. Živio Dr. Filip Smolčić!

„Hrvatski Sokol“ Dr. Filipu Smolčiću, prvome svome predsjedniku, pri odlasku iz Šibenika i Dubrovnika doprinosom svih svojih članova pokloniti će prekrasno spomen-dar, da ga sjeća na ovo prekrasno dično društvo, kojemu je on od njegova osnutka bio uvijek oduševljeno privržen, a ujedno i njegova dika i ponos.

„Galatea“. Još se nije baš zapravo započelo isisavanje vode iz ovog potonulog parobroda, jer još nisu dovršene sve priprave radnje za njegovo izdignuće sa morskog dna. Sinoć se je doduše počelo isisavati voda silajkom „Pluta“ iz Galatene kreme, ali više za kušnju. Osobito je interesantno promatrati sve puste priprave radnje, po kojima se tek vidi, koliko se u hoće truda, snage, a u isto doba i teške odgovornosti, da se dodje do cilja, — do spašenja broda. Ronilci neprestano sve ove dane rade oko njega, „Pluto“ i „Apollo“ u njegovoj blizini uvijek spremni, a medju snaznim debelim lancima i konopima osjegurava se „Galatea“ za onaj čas, kad ga se započne dizati sa dna morskoga. O daljnjem teku ovog zanimivog spašavanja izvestit ćemo redovito.

Obhod Velikog Petka pravoslavnih obavljen je sinovi po krasnome vremenu u uzornom redu. Glavna ulica i ulica sv. Ivana, koja je obhod prošao, bili su skroz puna svjeta i razsvjetljene. U obhodu udarala je „Šibenska Glazba“.

Prostor za smještaj kolâ uredjuje občina uprav liepo i na obće zadovoljstvo na „Gragji“ kraj državne ceste, a uz onu što s nje vodi do grobišta. Odprnje nije bilo zgodnog odredjenog mjesta za kola cijelog obće predjela, tako da u nestašici avlija gospodari kola morali su ista ostavljati na javnim putima, čim je bio spriečen prolaz, uz pogibeji, osobito obnoć, za prolaznike. Ovo uredjenje i ako uz znatni trošak, občina je poduzela da dodje u susret vlastnicima kola, kao što i građanstvu, a u isto doba uklonila je jednu grdobu, za koju se je uprav čuditi kako se je mogla rati svih ovih razloga toliko dugo trpjeti. Netom sve radje na tom prostoru budu sasvim gotove, a to će bit do malo dana, bit će, kako čujemo, naročitim občinskim oglasom objavljena svrha tog prostora i radi reda izdate odredbe u predmetu.

Englezki izletnici. Jučer po podne ušao je u šibensku luku veliki parobrod na četiri jarbola i dva dimnjaka „Vectis“, društva „Peninsular and Oriental Steam Navigation Company“. Zastava mu je englezka, a tonelaza od 2334 bačve. Na njemu ima 214 momčadi, a turista 164 većinom Engleza. Zadržaj luku iz koje je ovdje stigao jest Trogir. Kreće put Zadra.

Iz Skradina primamo: Korizmene propovjedi mladog učenog franjevača č. o. Tome Tomašića u ovom gradu pobudile su obću pažnju, jer je č. o. Tomašević zbilja odličan propovjednik, koji pozna puk i njegove duševne potrebe. Zasluzan je č. o. Tomašević i za to, što nam je uredio pjevački zbor, e da crkveni obred uspiju što sjajnije. Hvala Fra Tomi na tolikoj zauzetosti, koja se ne da zaboraviti.

Provala u srbsku banku u Skradinu. Nepoznati zlikovci provališe u noći od 22. l. m. u srbsku banku i iznieše Wertheimovicu, koja teži 800 kg., te ju postaviše na kola. Sreća da je poštovani kaludjer Bošković, koji stanuje na prvom katu povjerenice, čuo štop, pa skočio. Lupeži se uplašije, te pobje-goše, ostavivši kola i blagajnu, koja nije bila otvorena. Sud iztražuje zlikovce.

† Don Vice Puljas. Preminuo je u Splitu čestiti svećenik Don Vice Puljas, bivši profesor. Pokojnik je bio poznat i u Šibeniku kao iskran rodoljub, koji se je u mladim godinama znao i izlagati. Pokoj mu vječni!

Sarajevski turistički klub priredio je u prošlu subotu izlet u Dubrovnik. Učestvovalo je 90 članova. Izletnici su se zadržali dva dana, te razgledali grad i posjetili Lokrum i Trsteno.

Hrv. pjevačko društvo „Zoranić“ u Zadru konstituiralo se je. Predsjednikom je izabran g. Dr. M. Perković, a u upravu gg. Budisavljević, Budmani, Moretti Ivačić i Turčinović. Revizori su gg. Dr. Spalatin, Dr. Skvrce i prot. Karlič. Novom društvu želimo najbolji uspjeh.

Krasan povjerenik. Pišu nam iz Desana u Neretvi: Povjerenikom demokratske „Pučke Slobode“ bio je ovdje neki Špiro Bebić, koji se razmećao osobitim patriotizmom za mali puk i koji je svakoga, te nije bio za „Pučku Slobodu“ smatrao izdajnikom naroda i nepoštenjakom. Kao gorljivi pučki prijatelj pred mjesec dana poslao je on — tako je javila ista „Pučka Sloboda“ — nekoliko kruna sakupljenih od predbrojnika toga lista uredništvu istoga, a uredništvo ga je dakako bilo uvrstilo i medju „dobročince“ „Pučke Slobode“. — Nije prošlo vele. — samo 10 dana, — a Špiro Bebić bi osuđen od porotnika za ubojstvo na 4 godine zatvora. Zar ne, krasan povjerenik i dobroćinac!?

Novna zgrada gimnazije u Dubrovniku. Rek' bi, da je ministarstvo za bogoslovlje i nastavu već odobrilo projektne nacrtje za novu gimnazijsku zgradu u Dubrovniku, a pokrajinsko školsko vijeće ovlašteno je da primi ponudjeno zemljište Tabor na Pločama.

Slikarska izložba u Dubrovniku. Taman na Uzkrš bila je otvorena u Dubrovniku slikarska izložba, koja je smještena u občinskoj vijećnici. Izložili su: Česi Vaclav Spala, Bedrich Feigl i Milon Filla, Englez Percy Albert, Hrvati Josip Vučetić i Josip Ralić. Ukupno je izloženo 110 slika i akvarela. Posjet je prilican.

Povjerenstva za izpite za kalnu u zantalskim obrtima u Dalmaciji. Dneva 16. veljače tek. god. stupiše u krepost propisi obrtnog pravilnika proglašenog ministarstvenom obznanom 16. kolovoza 1907. Od toga dana unapried, izim slučajja predviđenog od članka III. tačka 4. zakona 5. veljače 1907., nije više pripustljiva prijava samostalnog tjeranja kakvog zantalskog obrta, ako dotičnik ne može u smislu §. 14. obrtnog pravilnika prikazati obrtno vlasti, osim dokaza redovito dovršene nanke ili dajbudi trogodišnje praktične radnje kao pomoćnik u odnosnom zanatu, i dokaz da je položio s dobrim uspjehom kalinski izpit. Da se može položiti izpit, ustanovile su obrtne vlasti na temelju izpitnih pravilnika, izdatih od c. k. namjestništva u Zadru nakon saslušanja trgovačko-obrtnih komora, pet izpitnih povjereništva, t. j. u Zadru, Šibeniku, Splitu, Dubrovniku i Kotoru. Djelatnost izpitnog povjereništva u Šibeniku proteže se na političke kotare Šibenik i Knin, a odnosi se na zanate: kovača i bravara, limara, kotlara, kolara, urara, mehaničara, bačvara, stolara, konopara, sedlara, tapetara, krojača, postolara i papučara, pekara, slastičara, mesara, voštara, brijaća. — Svako povjereništvo uredjuje prama propisima svog izpitnog reda, koji ustanovljuje uvjete za pristup na izpit; način, kojim se ima tražiti pristup na izpit, kao što i način, kojim se izpit obavlja. Na temelju izpitnog reda, koji se može pregledati ili kod političkih kotarskih vlasti ili u uredu predsjednika povjereništva, nadležno je svako povjereništvo da primi na izpit: u prvom redu kandidate iz onih kotara, na koje se proteže njegova djelatnost, a osim toga kandidate iz drugih političkih kotara krajnje Dalmacije, ako spadaju u područje povjereništva, koje nije nadležno za zantalsku struku, iz koje kandidat hoće da položi izpit za kalnu.

Zajednički proračun. Kako se pogovara u političkim krugovima, zajednički proračun za g. 1909. je dovršen, pa će se doskora pretrساتi u vjeću ministara obiju država. U zajedničkom proračunu za g. 1909. imade vrlo neznačajnih promjena prema proračunu lanišnje godine. Pojedini resortni proračuni su u glavnom isti bez ikakova povišenja. Iznimno je povećan proračun ratnoga odnosno pomorskoga ministarstva, a to stoga, što je u tom pro računu uzelo u obzir povećanje častničkih plaća kao i obnova marine. Stavka ratnoga proračuna „ratno brodovlje“ povišena je od 17¹/₂ na 37¹/₂ milijuna. Odobri li se čitavi zajednički proračun, za vojne postlove bila bi preliminirana za g. 1909. svota od 78 milijuna kruna, prema lanišnjih 56 milijuna kruna. A gdje su milijuni za Dalmaciju? Čim će vlada gospodarstvenom pridici ovu pokrajinu? Zar vječnim komisijama, ekskurzijama, obećanjima, sitnim mrvicama? Što govori „Smotra“?

Stanje trgovačke mornarice u Dalmaciji. Na pomorskoj vladi u Trstu učinjena je statistika sveukupne austrijske trgovačke mornarice. Prema tim podacima bilo je u Dalmaciji u svemu: 745 brodova na jedra (742 male obalne plovlitbe sa 7121 t, 1358 momčadi, a 67 parobroda. Od ovih 19 duge su plovlitbe sa 30.966 t, 387 momčadi i 16.617 konjskih

sila. 11 ih je velike obalne plovlitbe, a 37 male. Sve ove tri vrsti parobroda daju 35.888 t i 715 momčadi. Nisu ovdje uračunane, kao ni gore, ribarske ladje, kojih u Dalmaciji ima 2792 sa 5743 t i 10.624 mamčadi, te 4897 drugih pobrojanih ladja sa 8558 t i 9043 mornara.

Niko Kukura u Pulju da zahvali svima koji ga se sjetiše prigodom smrti njegove blagopokojne strine Matije, preminule na 18. ožujka t. g. u pokraj. bolnici u Šibeniku i da počasti njezinu uspomenu, davao je družbi Sv. Ćirila i Metoda za Istru K 2, a za fond „Hrvatske Rieči“ K 1.

Dvoboj izmedju Raucha i Medakovića. Magjarski listovi doznaju, da će dvoboj izmedju baruna Raucha i Dr. Medakovića uza sva otezanja ipak bit obavljen. Častni sud ne može Raucha proglašiti nedostojnim vitezke dovoljštine, jer nema za to ozbiljnog temelja. Isti listovi saznaju i za uvjete dvoboja. Tuč će se naime na pištole u dalečini od 25 koradžaja, a izpalit će svaki po šest hitaca.

Dalje o ovoj aferi doznaje se sljedeće: Obe stranke priobise izmjenice imena svojih dvaju častnih sudaca. S nijedne strane nije bilo prigovoreno, premda svaka ima pravo da odbije imenovana častnog sudca bez navadjanja razloga. Sama razprava o sporu nije još privedena kraju. Svjedoci Dr. Medakovića navode deset tačaka, u kojima su sadržani prigovori proti vitezku barunu Raucha. Rauchovi svjedoci, i ako pristaju, da se ti prigovori ustupe častnom sudu, ipak ne će da dadu odgovor na pojedine tačke, kao što su dužni po pravilima kodeksa. Radi toga svjedoci Dr. Medakovića posebnim pismom opet urgi-raše precizni odgovor na pojedine tačke. Ako Rauchovi svjedoci ne ushtjednu na to dati odgovora sva je prilika, da će Medakovićevi svjedoci smatrati aferu riješenom.

Ako u aferi Rauch-Medaković dodje do častnog suda, najveća poteškoća stoji u imenovanju petoga častnog sudca, jer kodeks ne predviđa što treba raditi za slučaj, da se četiri imenovana častna sudca ne mogu složiti u izbora petoga.

Na 22. t. m. u večer Medakovići svjedoci zapitaše neke konkretne odgovore. O tomu zavisi daljnji tečaj stvari. Rauchovi svjedoci su do sada izbjegavali precizan odgovor na pitanja, koja se direktno odnose na Rauchovu sposobnost da dade vitezku zadovoljštinu.

Jučer se je očekivano sa strane Rauchovih svjedoka odgovor, o kojemu će ovisiti, hoće li doći do častnoga suda ili ne.

Afera Frank-Kostial. Satnik Kostial pozvao je Dr. Josipa Franka na odgovornost za to, štoje Frank u zadnjoj parnici Frank-Reberski rekao, da je Kostialov otac, predsjednik bank-skoga stola bio podmićen u davnoj Jägerovoj parnici, radi koje se je odvjetnik Hinković bio izjavio spremnim iznieti dokaze, da je Dr. Josip Frank počinio nepoštene čine. Častni vojnički sud dozvolit će satniku Kostialu da izazove na dvoboj Dr. Josipa Franka tek onda, kada bude riješena aferu, koju Frank ima pred sudom radi parnice Jäger. U slučaju, da Frank izadje iz sudišne atere intaktan, moći će častni sud dozvoliti Kapetanu Kostialu, da izazove Franka na dvoboj.

Veličanstvena svečanost u slavu sv. Ćirila i Metoda. „Klub Ćiril-metodskih zidara“ zaključio je u svojoj zadnjoj odborskoj sjednici, da će u oči blagdana sv. Ćirila i Metoda prirediti veliku svečanost u slavu narodnih ovih svetaca, a u korist zapuštene hrvatske dječice, koju dušmani hoće da oduzmu najsladje i najsvetije — materinsku rječ. Svečanost biti će nešto što Zagreb još nije nikad imao, da će tako biti, pružaju jamstvo oni ljudi, koji su tu stvar uzeli u svoje ruke, a to su oni isti, koji su aranžirali tri do sada nenaedkrijevne zabave u Zagrebu. U svoje će vrijeme već samo naslov i mjesto zabave pobuditi obću senzaciju, a da se i ne spomenu točke rasporeda zabave, koji će biti takav, da će taj sigurno cieti Zagreb biti na toj svečanosti Svečanost biti biti će 4. srpnja, pa s toga klub moli sva zagrebačka društva, da taj dan ne dajuju nikavih koncerata ni zabava.

Naše brzojavke.

Zagreb, 25. Razkol Starčevićeve stranke gotov je čin. Izupiše tri Starčevića, Pavelić i Peršić, koji će izdavati dnevnik „Hrvatska Sloboda“. Ostadoše izvan stranaka Rittig, Kiš, Jemeršić, Kuftrin i Novak. Ostalo je iz Franka jedanaest zastupnika. Zagrebački „čisti“ većinom su iz Franka, nu u pokrajini je obratno. Rauchove novine takodjer su iz Franka.

Zagreb, 25. Dvoboj Rauch-Medaković riješen je, jer Rauchovi svjedoci tobože radi državne tajne ne odgovoriše pitanjima Medakovićevih svjedoka. Na to svjedoci Dra. Me-

dakovića prekinuše vječanje izjavom, da Medaković nije dužan dati barunu Rauchu zadovoljštine.

Zagreb, 25. Jučer je obdržana sjednica eksekutivnog odbora hrvatsko-srbske koalicije. Učestvovalo je i Dr. Trumbić.

Petrograd, 25. Umro je jučer general Linjević, prijašnji zapovjednik mandžurske vojske.

London, 24. Velike su pripreme za sprovod pok. ministra predsjednika Campbell-Bannermana, koji će se po kraljevju odredbi obaviti na državni trošak.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Javne zahvale.

Veleućenom gospodinu
Dru. FILIPU SMOLČIĆU

u
Šibeniku.

Od kada sam sastavio obitelj bijaste mojim kućnim liečnikom. Vazda, u svakoj prigodi, pokazate da ste pravi otac onih, koji trpe, a andjeo kućnog liešenja.

Vaše duboko znanje liečničke struke bilo je uvijek pravno, kad god sam od Vas potrebe imao.

Ako ste uvijek bili brat, otac, a što da rečem o Vašoj Veleućenosti, kako da nadoknadim ono Vaše bdenje nad mojom suprugom prigodom njene bolesti, od koje se tek oporavlja, kadno smrt bijaše počela, da nad njome krili svoju moć!

Vi, Veleučeni gospodine Doktore, stavite se u borbu i Vaša pravostno pobjedila je u najodlučnijem času najveću neprijateljicu ljudskog roda: Smrt!

Bogu pa Vama, Veleučeni, imam da zahvalim danas njezini dragocjeni život. Bogu pa Vama mora da zahvalim, ako moje petero dječice nisu ostale sirote, bez svoje sladke majčice.

Dragi i Veleučeni gospodine Doktore! Nema plače, nema perra, koje može da naplati rad Vašeg plemenitog srca i zauzimanja.

Plata neka Vam bude moja vječita harnost, a nagrada one vrnuće molitve, koje će moja dječica svagdanu Bogu uzdati za zdravlje onoga i njegove porodice, koji im je u pomoć Božju povratio na život milu majku.

Ove želje primite ko dar moj i moje obitelji, kad no se selite u Vaše novo boravište, u komu Vam želimo sve ono, što može da vam želi srdce onog, koji vas ljubi te poštuje.

Šibenik, 24. travnja 1908.

Ivan Marković.

Nezaslišna smrtna kosa otrgne nam nedavno u cvietu mladosti, ne dovršivši 22. godinu, u napunosti zdravlja, našu premilu i dobru kćer, odnosno sestru

ANTICU MIHALJEVIĆ.

Pri ovoj preteškoj i golemoj nesreći bijaše nam neizricom utjehom sladka sućut i ljubezno saućebće rodbine, prijatelja i znanaca, koji su svi nastojali, da nam u golemoj našoj tuži ublaže bol bilo pismenim ili ustmenim zalozavanjem. Svima ovima pa i onima, koji se sjetiše mile pokojnice bilo duplirama ili viancima, bilo tim što su se potrudili da do hladnoga groba odprate zadnje ostanke pokojnice, od srca duboko zahvaljujemo i harni im ostajemo.

D r n i š, 23. travnja 1908.

Obitelj Mile Mihajevića.

STECKENPFERD --

od **SAPUN**

lijiljanova mlieka

najbolje sredstvo za kožu.

40-3

Krojačnica

LEO ZAFF

kraj mora — ŠIBENIK — (prema kotlaru)

preporuča svoju radionicu, opskrbljenu sa svim finim i modernim stovovima.

Upozoruje sokolska društva. Obavlja sokolska odjela, narodne surke, — civilna i vojnička odjela —

Izrada brza i solidna. — Cijena umjerena.

ŠIRITE
— „HRVATSKU RIEČ“!

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbiljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje, Osjejanje protiv gubitku kod Zdrbenjanja. Rezizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.
CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - - - - -
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spjeljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnicu za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnicu bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: . . . . . K 1,410,816.28
Od toga jamčevne zaklade: . . . . . K 1,000,000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: . . . . . K 820,000.00
Izplaćene odštete: . . . . . K 2,619,582.36

Za Dalamaciju pobliže obavjesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spjeljetu. . . . . Poslovnica u Spjeljetu, ulica Do Sud br. 356. - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Banca Commerciale Triestina

prima:
Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " " 15 " " 3 %
" " " " 30 " " 4 1/4 %
Uložke u zlatnim Napoleontima ili u engl. funtim.
(šterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " " 30 " " 3 %
" " " " 3 mjes. " 3 1/2 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosilca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uložena, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Osvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izžriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Ansig, Bicitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjime na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Konfirantja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje: U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj nu drago pogibeji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocienosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeđuraje vrijednote proti gubitcima Zdrbenjanja.

Banca Commerciale Triestina.

NE ČITATI

samo već **kušati se mora**
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od
Ijljanova mlieka **SAPUN**

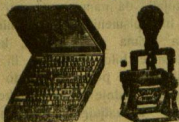
od BERGMANNA i Druga, Draždjani i Tetschen
na/L. od prije poznat pod imenom
BERGMANNOVA SAPUNA

od Ijljanova mlieka
da se lice oslobodi od sunšanih pjegica,
da zadobije bijeli tein i nježnu boju.
Pretplatno komad po **80** para

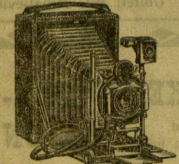
u drogariji **VINKA VUČIĆA**
ŠIBENIK.

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

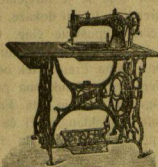
Preduzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kautschucka i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih puzgrednih potrebitina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisatih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zaliba svakovrstnih toplomjera, zwieker-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovno prostorlje u ulici Cassa di risparmio, Br. 5. Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjume na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuju kupovne i izždrbenane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izd je doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najizje uvjete.

Prava Guma

za navrćanje amerikanskih loza
dobiva se u drogariji

Vinka Vučića
Šibenik

Jamči se za najbolju vrst robe.

Prodaja pravog sunpora Extra i Engleske modre galice.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd. Drži u zalih sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Naručbe obavljaju se brzo i tačno po zahtjevu.